

PRAV(N)A TERMINOLOGIJA

Mateja Jemec Tomazin, Mojca Žagar Karer

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana

UDK 811.163.6'276.6'374.26:34

Prispevek obravnava zbiranje in pripravljanje gradiva za novi slovenski pravni terminološki slovar, ki kaže na nujnost sodelovanja področnih strokovnjakov in terminologov pri njegovem nastajanju. Glavno vodilo je zbrati sodobno in v sistem umeščeno terminologijo tako, da se loči od terminoloških kolokacij in obrazcev, ki jih lahko opišemo le s pomočjo parafraze ali leksikonske razlage.

pravna terminologija, pravni jezik, terminološki slovar, terminolog, področni strokovnjak

The paper describes the gathering and preparing of material for a new Slovene legal terminology dictionary which shows the necessity of cooperation between field specialists and terminologists. The main principle is to collect modern and system based terminology, as distinct from terminological collocations and formulas, which can be described only by paraphrase or encyclopedic definitions.

legal terminology, legal language, terminological dictionary, terminologist, field specialist

1 Uvod

Specializirana raba jezika, ki vključuje tudi rabo ustrezne terminologije, je načeloma namenjena predvsem sporazumevanju strokovnjakov med seboj, v času vsesplošne dostopnosti do različnih, tudi strokovnih, informacij pa se s strokovnimi področji srečujemo prav vsi, kar še posebej velja za jezik zakonov oz. predpisov. Prav to področje je bogat vir vedno novega, včasih (sploh pri prevajanju) še ne domišljenega strokovnega izrazja, ki hitro preseže pravo v ožjem pomenu besede in sega na vsa področja našega življenja. Zato si upravičeno lahko postavimo vprašanje, kje so meje prav(n)e terminologije.

2 Pravna terminologija

Pravna terminologija je začela nastajati že s prvim urejanjem medsebojnih odnosov v skupnosti, kar velja tudi za slovensko ozemlje, vendar nam spremljanje terminologije, njeno spreminjanje in ustaljevanje pojmovnih skupin zares omogočajo (ali vsaj olajšajo) šele zapisana pravna besedila, ki jih lahko v slovenščini kontinuirano spremljamo od začetka 19. stoletja naprej.¹

Načrtno in sistematično prevajanje pravnih besedil v slovenščino se je začelo v obdobju razsvetljenega absolutizma, ko so posodobili tedanjo državno upravo habsburške monarhije. Prevajalci so se soočali s težavami pri iskanju ustreznih slovenskih poimenovanj,² ob tem pa je kot damoklejev

¹ O slovenskih pravnih terminih, ki so se uveljavili že dolgo pred začetkom sistematičnega prevajanja, prim. Škrubej 2002. Za ta del terminologije lahko trdimo, da je oblikovala tista pojmovna polja in s tem ustrezne termine za področja, ki jih je morala urediti (npr. kazensko pravo, dedno pravo, pozneje gorsko pravo). Sicer se je razvojni premik slovenskega strokovnega izrazja na vseh področjih zgodil v drugi polovici 16. stoletja, ko lahko govorimo o oblikovanju slovenske knjižne norme. Ali se res móre s pisnimi predpisi urediti vsa področja človeškega delovanja, pa so se spraševali že stari Grki (Platon 2009: 569 (Fajdros 274e–275b)).

meč nad njimi visela še odgovornost za razvoj samostojne in polnofunkcionalne strokovne slovenščine,³ zato se je proti koncu 19. stoletja v okviru revije Slovenski pravnik oblikovalo mnenje, da za »dobro terminologijo potrebujemo dva pravnika in enega jezikoslovca«, s čimer naj bi skrbeli tako za pojmovno kot izrazno ustreznost terminov.

Danes primerjava terminološkega dela v okviru pravne stroke z nemškim govornim področjem kaže, da tam pravni terminološki portali nastajajo v okviru univerz,⁴ pod vodstvom univerze pa sodelujejo tudi druge institucije. Pri tem je poudarjeno usposabljanje strokovnjakov (nejezikoslovcev) za terminološko delo.

2.1

Pri pravu se, morda še bolj izrazito kot pri drugih (zlasti naravoslovnih in tehniških) vedah, v praksi pogosto zabrisuje meja med »pravimi« terminami, ki označujejo v pojmovni sistem prava vpet pojem, in izrazjem, ki se pogosto uporablja v pravu, a ne označuje specifično pravnih pojmov. Tako imamo na eni strani termine, kot so npr. dvostranska pogodba, terjatev, abrogacija, ki označujejo pravne pojme, na drugi strani pa so izrazi, kot so npr. hišnik, sef, psovka, strast,⁵ ki se sicer pojavljajo v pravnih besedilih, a je njihov pomen enak kot v splošnem jeziku. Da tovrstni izrazi niso del pravne terminologije v ožjem smislu,

je bolj ali manj jasno, težave pa se pojavijo že pri splošnih izrazih tujega izvora, kot so npr. readaptacija ('ponovna prilagoditev okolju'), disponirati ('razpolagati s čim'), abstinenca ('neudeležba, vzdržnost'), publiciranje ('izdajanje, objavljajanje'), za katere veliko pravnikov meni, da so pravni termini. Tu gre verjetno za pojav, ki ga opisuje Vintar (2008: 39), da na presojo govorca, ali je neko jezikovno sredstvo termin ali ne, vpliva tudi poznanost oz. razširjenost izraza. Na podobno subjektiven način govorniki zaznavajo tudi tujost, tj. prevzetost določenega izraza. Zdi se, da se ob nepoznavanju osnovnih terminoloških načel ta subjektivni kriterij »nepoznanosti« pri prevzetih izrazih pogosto neustrezno interpretira kot kriterij terminološkosti.⁶

Ko govorimo o terminologiji v ožjem in širšem smislu, moramo omeniti tudi terminološke kolokacije, tj. ustaljene besedne zveze, ki se v strokovnih besedilih pogosto pojavljajo skupaj, a ne ustrezajo tradicionalnim (sistemskim) kriterijem terminološkosti.⁷ Terminološke kolokacije so zlasti za prevajalce skoraj tako pomembne kot termini, vendar je treba opozoriti, da nekritično zabrisovanje meje med termini in terminološkimi kolokacijami lahko povzroča velike težave v stroki. Primarna in izhodiščna naloga terminološke vede je olajševanje sporazumevanja med strokovnjaki. Če se razmerja med termini v

² Prav prevajanje pravnih besedil še danes marsikdaj teži k doseganju (popolne) ekvivalence tudi na besedotvorni ravni, zato je (bilo) kalkiranje iz izhodiščnega jezika, čeprav sicer eden od ustreznih terminotvornih postopkov (Vintar 2008: 54–55), prepogosto edini način nastajanja nove terminologije brez pravega premisleka, ali ustrezno in primerno poimenovanje v ciljnem jeziku že obstaja.

³ Kar je zanimivo ironiziral že Tavčar, ki je poudaril, da strokovna besedila ne morejo biti oblikovana po istih slogovnih načelih kot leposlovna, da pa zato njihov prispevek k skrbi za dobro razvito slovenščino ni nič manjši (Tavčar 1881: 215).

⁴ Predvsem izstopa Univerza v Heidelbergu, ki velja za osrednjo ustanovo na področju pravne terminologije v Nemčiji (na spletnem portalu v okviru pravnega jezikoslovja – Rechtslinguistik – ponujajo predvsem sodnikom tudi jezikovna usposabljanja in svetovanja, kjer poudarjajo, kako zelo se morajo pri svojem delu zavedati pomenov besed, ki jih uporabljajo; predvsem zaradi višine kazni in tudi odgovornosti za storjena dejanja je posebej izpostavljeno področje kazenskega prava); spletni portal ima tudi Svet za nemški pravni jezik – Rat für deutsche Rechtschreibung – s sedežem v Münchnu.

⁵ Navedeni primeri so iztočnice v *Pravnem terminološkem slovarju: do 1991, gradivo* (1999).

⁶ Kar se kaže tudi pri naglaševanju takšnih besed – manj znani termini so večkrat naglašeni po sestavinah, bolj uveljavljeni in razširjeni pa težijo k enemu naglasu.

⁷ Več o tem v Vintar (2008: 39–41) in Vintar, Logar (2008: 12–13).

stroki jasna, bo tudi na drugih ravneh spoznavanja (strokovnjak – polstrokovnjak, strokovnjak – nestrokovnjak) manj težav. Terminološke kolokacije (npr. zbirka mednarodnih pogodb, sklenitev pogodbe v škodo Republike Slovenije, običajni pogoji pogodb) v terminološki slovar, namenjen zlasti strokovnjakom, ne sodijo. Smiselno bi jih bilo uvrstiti v slovar, namenjen zlasti prevajalcem, a to še ne pomeni, da imajo enak status kot termini. Tudi na ravni slovarskega opisa se kaže razlika med terminološkimi kolokacijami in »pravimi« termini, saj prvih načeloma ne moremo opisati s terminološko definicijo, ampak le s parafrazo ali leksikonsko razlago. Tudi prevajalci morajo upoštevati v stroki dogovorjene in potrjene termine, sicer lahko pride do velikih zadreg, zlasti v zakonodajnih besedilih. Problem se seveda pojavi pri prevajanju pravnih pojmov, ki se zaradi različnih pravnih sistemov v različnih državah razlikujejo. Nekaj zanimivih primerov navaja npr. Accetto (2009: 291–300).

2.2

Specializirani jeziki prinašajo vedno več ustaljenih načinov rekanja, ki iz terminoloških kolokacij prehajajo v t. i. *obrazce*,⁸ ki se od stalne besedne zveze razlikujejo v tem, da presegajo zgolj njeno skladijsko strukturo. Obrazce zaznamuje predvsem njihova pogostnost, predvidljivost in večkratno ponavljanje, kar je še posebej značilno za pravni jezik, ki potrebuje poudarjeno formalnost zaradi celotnega sistema pravil in zapovedi. Četudi dopuščamo misel, da specializirani jeziki uporabljajo posebna skladijska pravila, se ta pravila ne morejo (in ne smejo) razlikovati od splošnih skladijskih pravil, zato so širše enote besedila, npr. členi ali le

njihovi deli, še vedno zgolj besedilni primeri in ne že avtomatsko termini (npr. storilec kaznivega dejanja iz navade, grozovit način izvršitve kaznivega dejanja, izvršitev kaznivega dejanja na grozovit način, konstitutivni znak ali sestavina kaznivega dejanja).⁹

3 Terminološko delo na področju prava

3.1

V okviru terminološke sekcije na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU trenutno potekajo trije pravni terminološki projekti:

- pravnozgodovinski terminološki slovar oz. slovar starejšega pravnega izrazja, ki zajema časovno obdobje od začetkov v predknjižni dobi do sredine 19. stoletja oz. odprave fevdalizma;
- slovar evropske zakonodaje oz. izrazja EU, ki zajema predvsem posebno terminologijo, ki ni (samo) slovenska;
- sodobni slovenski pravni slovar, ki obsega predvsem sodobno pravno izrazje na vseh področjih, upošteva pa tudi najpomembnejše pravnozgodovinske termine (npr. tlaka, dnina, očetovska oblast) in posamezne termine, ki niso omejeni zgolj na slovensko ozemlje.¹⁰

Pomemben vir sodobnega pravnega izrazja ponuja tudi večjezična terminološka zbirka *Evroterm*.

3.2

Sodobni slovenski pravni terminološki slovar je eden večjih slovarskih projektov, ki potekajo v okviru Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pri njem sodelujejo štiri terminologinje in več pravnih

⁸ Obrazci so sicer stalne, ponavljajoče se zveze besed, vendar gre za konkretne izbesedilne odlomke, ki presegajo tudi raven terminoloških kolokacij (npr. iztočnica v *Evrotermu*: ponudnik je vložil varščino, potrebno za javni razpis). Na ravni slovarskega opisa velja za obrazce isto kot za terminološke kolokacije – ne moremo jih opisati s terminološko definicijo. Več o *obrazcih* v pravni terminologiji v Jemec Tomazin (2010: 155–157). Novak (2005: 74–75) govori o uniformni rabi istih izrazov.

⁹ Vse besedne zveze so iz *Pravnega terminološkega slovarja: do 1991, gradivo* (1999).

¹⁰ Predvsem gre za termine, ki izhajajo iz rimskega prava.

strokovnjakov, večinoma sodelavcev Pravne fakultete v Ljubljani. Geslovnik temelji na *Pravnem terminološkem slovarju: do 1991, gradivo* (1999), ki je največja sistematična zbirka pravne terminologije doslej. Ker so avtorji *Pravnega terminološkega slovarja* terminologijo razumeli zelo široko, je bilo treba geslovnik temeljito pregledati in izločiti izraze, ki niso pravni termini v ožjem smislu. Če si npr. ogledamo prvih 10 iztočnic na strani 266, kjer se začne črka P, najdemo naslednje izraze: pacient, pacientka, pacificirati, pacifikacija, padalec, padalo, padalstvo, padanje, padati, paginirati. Tudi definicije za termine je treba večinoma napisati na novo, nekaj zaradi zastarelosti nekaterih pojmov, še bolj pa zaradi medsebojne usklajenosti definicij, ki izhaja iz koncepta novega slovarja. Ta se razlikuje od starega zlasti po tem, da v slovar vključuje le pravne termine v ožjem smislu in jih obravnava kot sistem medsebojno povezanih terminov. Seveda je bilo treba geslovnik dopolniti tudi z (naj)novejšo terminologijo, zlasti iz zakonov in novjših učbenikov ter deloma z izrazjem, ki je nastalo s prevajanjem slovenske različice prava EU. Trenutno geslovnik vsebuje skoraj 23.000 iztočnic, slovarsko obdelanih pa je že več kot 4200 iztočnic. Delo intenzivno poteka na več področjih hkrati.

3.2.1

Zaradi obsežnosti je bil geslovnik po izločitvi neterminoloških izrazov in dopolnitvi z novjšimi termini razdeljen na več podpodročij. Tako smo dobili več skupin terminov, in sicer termine s področja civilnega prava, kazenskega prava, mednarodnega prava, upravnega prava, ustavnega prava, delovnega in socialnega prava, ekonomije, pravne teorije, pravne zgodovine in evropskega prava. Nekatera obsežnejša področja so še dodatno razdeljena na ožja podpodročja, kazensko pravo npr. na kazensko procesno pravo in kazensko materialno pravo, civilno pravo pa na civilno

procesno pravo, obligacijsko pravo, dedno pravo, družinsko pravo, pravo intelektualne lastnine in stvarno pravo. Iztočnice so znotraj področnih skupin razdeljene po pojmovnih skupinah, npr. vrste pogodb, terjatev, odločb, upravnih aktov itn. Tak način dela nam omogoča pojmovni pristop, kar pomeni, da pojme obravnavamo v povezavi z drugimi (sorodnimi) pojmi, definicije pa so zato medsebojno usklajene. Pri pisanju definicij pravni strokovnjaki seveda uporabljajo relevantno strokovno literaturo, ki vključuje zlasti novejše učbenike, strokovne monografije in članke ter zakone. Pri pravnih strokovnjakih, ki začnejo s slovarskim delom, se pogosto pojavi dilema, kako definirati pojem, ki je že jasno in nedvoumno definiran v kakšnem od zakonov. V takih primerih upoštevamo načelo, da morajo biti slovarske definicije sistematično in konsistentno zgrajenega slovarja napisane ali vsaj prilagojene posebej za nastajajoči slovar (Košmrlj - Levačič 2006: 81), zaradi česar dobesedno prevzemanje definicij iz zakonov¹¹ ni ustrezno. Poleg tega se zakoni spreminjajo hitreje, kot nastajajo terminološki slovarji. Seveda mora biti definicija termina usklajena z zakonsko določeno definicijo – kadar je potrebno, slovar na to opozori s pomočjo pojasnila (npr. po Pomorskem zakoniku, po Zakonu o obligacijskih in stvarnopравnih razmerjih v letalstvu, po nekdanjem Občem državljskem zakoniku).

Definicije torej pripravlja pravni strokovnjak (seveda le za tisto področje, za katerega je specializiran), ki ves čas sodeluje s terminologom. Ta skrbi za terminografsko ustreznost definicij in opozarja na morebitne pojmovne nedoslednosti, prav tako je njegova naloga vnos slovarskih sestavkov v program za izdelavo terminoloških slovarjev, pri čemer slovarske sestavke tudi medsebojno usklajuje. Problem se pojavi zlasti pri terminih, ki sodijo na več podpodročij (npr. v civilno, kazensko in upravno pravo), saj je treba uskladiti definicije več strokovnih

¹¹ Iz istega razloga ni primerno dobesedno prevzemanje definicij iz drugih slovarjev.

sodelavcev in se pri tem sproti odločati, ali gre dejansko za en pojem ali za dva, tri, redko celo več različnih pojmov. V takih primerih terminolog poskrbi, da se strokovni sodelavci medsebojno dogovorijo in uskladijo.

3.2.2

Zaradi tradicije so v pravu še vedno aktualni nekateri latinski termini. Ker gre za citatne termine, je potreben premislek, kako to skupino smiselno vključiti v slovenski terminološki sistem, ki ga poskušamo prikazati v slovarju. Načelna odločitev, ki izhaja iz koncepta slovarja, je, da imajo prednost slovenske iztočnice, zato imajo vsi latinski izrazi kazalke na ustrezne slovenske termine (npr. *actio negatoria* → prepovedna tožba).¹²

Zavestna odločitev za sodobno pravno terminologijo je hitro pokazala, da so nekateri termini, ki so bili v starem slovarju označeni s časovnim pojasnilom v *letih 1918–1945*, spet v rabi in torej potrebujejo (zgolj) sodobno terminološko razlago (npr. župan, občinski svetnik, mrliški ogled, sodne počitnice), na drugi strani pa se je izrazna (ne pa vedno tudi pojmovna) podoba nekaterih terminov spremenila, zato so kot »pravnozgodovinski« označeni tudi vsi termini, ki sodijo v novejšo zgodovino oz. bližnjo preteklost.¹³

3.2.3

Problem pravnih terminov v ožjem in širšem smislu, na katerega smo opozorili že v razdelku 2.1, se nadaljuje tudi v terminološkem slovarju, kar je seveda pričakovano, saj terminološki slovar odraža stanje terminologije v praksi. Kot že omenjeno, je v *Pravnem terminološkem slovarju: do 1991, gradivo* (1999) veliko splošnih izrazov, ki ne označujejo specifično pravnih pojmov.

Strokovni sodelavci jih zaradi pogostega pojavljanja v strokovnih besedilih neredko razumejo kot »prave« termine. Ker ti izrazi po mnenju terminologov ne izpolnjujejo kriterijev terminološkosti, strokovnjake v takih primerih prosimo za natančno utemeljitev, zakaj bi bilo smiselno določen splošni izraz sprejeti v terminološki slovar. Kadar se izkaže, da gre za terminologizirani izraz, ki je v pravu definiran ožje kot v splošnem jeziku (npr. v kazenskem pravu otrok 'oseba do dopolnega 14. leta' ali polnoletna oseba, kjer se je starostna meja v različnih državnih sistemih spreminjala), ga v slovar seveda uvrstimo. Kadar pa je njegov pomen enak kot v splošnem jeziku (npr. učitelj 'kdor (poklicno) uči, poučuje'), pa ne.

V razdelku 2.1 smo omenili, da so pogosto terminološki kandidati tudi besede tujega izvora, pri čemer moramo biti pozorni na to, ali gre za pravni termin (npr. *intercesija* 'vsako pristopanje k tujemu dolgu, npr. prevzem dolga, zastava svoje stvari za tuj dolg, poroštvo za tuj dolg') ali za splošni izraz tujega izvora (npr. *regresija* 'manjšanje, zmanjševanje'). Poseben problem so termini drugih strok (npr. prostovoljna gasilska enota, odpadne vode, raport, pilot, opuščena struga), ki ne označujejo specifično pravnih pojmov in jih zato ne moremo šteti za del pravne terminologije v ožjem smislu. Taki termini so definirani že v okviru svoje stroke in smiselno je, da se v skladu s tem uporabljajo tudi v pravnih besedilih.

Tako kot v drugih strokovnih besedilih se tudi v pravnih besedilih pojavljajo termini in splošni izrazi. Ker pravo posega na zelo različna področja človeškega delovanja, je različnih splošnih izrazov verjetno še več kot

¹² Latinščina lahko v terminološkem sistemu povzroča še dodatna odstopanja, saj pravni strokovnjaki v želji, da bi pokazali tudi na sistemsko povezanost področij, vztrajajo pri dodajanju latinskih sinonimov, četudi se ti skorajda ne uporabljajo, vsaj ne kot primarna terminološka izbira. Podatki o rabi so zaradi pomanjkanja ustreznih označenih specializiranih pravnih korpusov še posebej vprašljivi, saj so vezani na jezikovni občutek posameznika.

¹³ Npr. kadrovski rok za vojaški rok. Posebno vprašanje so tudi termini, ki jih v Sloveniji ni več oz. trenutno niso aktualni, obstajajo pa v sosednjih ali bližnjih državah (npr. obvezno služenje vojaškega roka, vpoklicati).

v strokovnih besedilih drugih strok. Prav zaradi tega je še bolj pomembno, da se na ravni terminološkega slovarja ločuje med termini in splošnimi izrazi in da je v slovarju z ustreznimi definicijami prikazan relevanten nabor terminov, ki označujejo pravne pojme.

4 Obrazci in gospodarnost terminov

Pri obravnavi terminoloških besednih vrst se še vedno kaže zapostavljenost glagolov, kar povzroča, da v nekaterih zbirkah (npr. v *Evrotermu*) status iztočnic¹⁴ dobivajo prava minibesedila oz. celotni stavki,¹⁵ kjer imajo glagoli (lahko sicer tudi v nedoločniku) samo nakazano vezljivost z zapolnitvijo udeleženskih mest¹⁶ ali celo zožen pomen s predlogom (Jemec Tomazin 2010: 193 in dalje). Čeprav takšnih iztočnic v nastajajočem slovarju ni, se pri glagolskih iztočnicah kaže, da so zgolj glagoli v nedoločniku redko že terminološki (oz. je terminološki le eden od pomenov),¹⁷ v besednih zvezah pa zaradi pomanjkanja ustreznega korpusnega gradiva hitro preidemo k terminološkim kolokacijam, ne pa k pravim terminom (npr. dopolniti predlog, dopolniti predpis, dopolniti vlogo, dopolniti zakon, dopolniti zapisnik).

Bolj kot v glagolskih besednih zvezah (četudi najdemo primere, kot je grajati nepopolne ali nekvalitetne storitve) se v pravnem terminološkem slovarju kaže težava, kje postaviti mejo med redundantnostjo in ekonomičnostjo oz. gospodarnostjo samostalniških terminov, ki imajo zaradi želje po natančnosti veliko dopolnil (npr. mladoletni storilec kaznivega dejanja, čeprav že v splošnem jeziku storilec pomeni 'kdor stori kaznivo dejanje') oz. gre za izbesedilne odlomke (npr. odgovornost za kazniva dejanja, storjena po medijih).

5 Zaključek

Kot je bilo poudarjeno v razdelkih 2.1 in 3.2, je poglobljena naloga terminologa, da s svojim terminološkim in jezikoslovnim znanjem usmerja strokovnjaka, ki je odgovoren za strokovno ustreznost definicij in razmerij med termini, ki jih nakazuje slovar. Le tako bo lahko terminološki izdelek res uporaben pripomoček. Poleg tradicionalnih slovarjev, ki za današnje razmere nastajajo (pre)dolgo, je tako treba zagotoviti tudi stalno obliko terminološkega svetovanja oz. sodelovanja, rezultate pa sproti vključevati v splošno dostopen terminološki portal (in pozneje v posebno terminološko zbirko), če želimo preprečiti prav(n)e nesporazume. In pri tem morata svojo vlogo odigrati tako področni strokovnjak kot terminolog.

Literatura

- ACCETTO, Matej, 2009: Pravno prevajanje in večjezična ureditev: Med verodostojnostjo besedila in avtoriteto prevajalca. Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 291–300.
- Evroterm*: <http://evroterm.gov.si/>
- JEMEC TOMAZIN, Mateja, 2010: *Slovenska pravna terminologija: od začetkov v 19. stoletju do danes*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- KOŠMRLJ - LEVAČIČ, Borislava, 2006: O terminološkem slovarju in njegovi izdelavi z vidika terminografske ravnine. *Jezikoslovni zapiski* 12/1. 71–87.
- LOGAR, Nataša, VINTAR, Špela, 2008: Korpusni pristop k izdelavi terminoloških slovarjev: od besednih seznamov in konkordanc do samodejnega luščenja izrazov. *Jezik in slovnstvo* 53/5. 3–17.
- NOVAK, Marko, 2005: *Uvod v pravno pisanje*. Ljubljana: GV Izobraževanje.

¹⁴ Ne pa tudi že terminov, kar poudarjajo avtorji te zbirke, npr. Miran Željko.

¹⁵ Npr. oseba, ki je vložila pritožbo; ponudnik, ki je vložil varščino, potrebno za javni razpis; Španija je vložila zahtevo v tem smislu.

¹⁶ Npr. narediti korak nazaj v pričakovanju razvoja dogajanj; narediti vse, kar je mogoče.

¹⁷ Npr. naložiti, odložiti, položiti, preložiti, priložiti, razložiti, vložiti, založiti. Vsi primeri so iz *Pravnega terminološkega slovarja: do 1991, gradivo* (1999).

- Rat für deutsche Rechtschreibung*: <http://www.rechtschreibrat.com/>
- Recht und Sprache, Heidelberg*: <http://www.recht-und-sprache.de/>
- PLATON, 2009: *Zbrana dela II*. Prevod Gregor Kocijančič. Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba.
- Pravni terminološki slovar: do 1991, gradivo, 1999*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ŠKRUBEJ, Katja, 2002: »*Ritus gentis*« *Slovanov v Vzhodnih Alpah*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- TAVČAR, Ivan, 1881: Slovenskim juristom! *Slovenski pravnik* 1/6. 211–223.
- VINTAR, Špela, 2008: *Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminologija*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani, Oddelek za prevajalstvo.
- Zentrum für Rechtslinguistik, Halle Wittenberg*: <http://zentrum-rechtslinguistik.de/>